

streymi, hevur Sumba altið átt. Gud latið teir ongantíð tróta!

Meðan hetta, sum her er frágreitt, hevði farið fram, var Pól uppi í Kviggj afturkom-in, og líkt sum tað sigst í Vilmunds kvæði »frætti tíðindi slik, at bygdamenn í vanda vóru, og bygðin boygð av sorg«. Hann læt ikki møðina av sær renna, men skundaði sær oman í Bø, har meginparturin av sumbingum vóru samankomnir á bakka-num til ráðgerð um at veita hjálp, men sum endað varð í ráðaloysi, tí her vóru ongi ráð fyrri óráðum; vónleyst og líkast sjálmorði tóktist tað at herja á tey í kókandi skúmi eins og villar lóvur ýlandi boðabrot kring allan fjørðin.

Fyrsta Pól mælti, tá hann kom til mannámúgvuna var: »Nú er ikki at standa her uttan at gera nakað til at hjálpa, nú bygdamenn eru deyðir, og aðrir í deyðans vanda í Hólminum, tí tað eru ongar vánir til, at kyrra verður aftur í bræði, og nú mýlur kavi úr honum; hvat tað týðir at sita har úti í sjóróki á einum útskeri í brimi og kava við ongum vatni ella mati, vita tit av illa royndum, ið sum eg hava sitið á triðja degi fastir í Hólminum sum í einum fangatýppi og kent sviðan á egnum holdi. Tí mugu vit avstað eftir teimum, meðan vón er, tí eg haldi, at vit greiða hetta vágaverkið við stórum og vælmannaðum báti: men tað má berast skjótt at, tí brimið er alsamt at á øtla, og dagurin er stuttur.«

Tá helt ein gamalur maður fyrri: »Tveir menn eru druknaðir, 6 eru kanska líka visir at skola út, frysta ella hungra til deyða í Hólminum, skulu nú harafrat 8-9 teir bestu menn við fríum vilja ríða á Helslöß í einari vónleysari roynd at útinnu eitt ómøguligt bragd, verður bygðin lami í langar tíðir og býður seinan dag bótur, og hvør skal tá bjarga einkum og faðirleys-um. Nú er einans at biðja Gud um hjálp og biðja hansara náði varðveita teimum har-úti; tað eru míni ráð.«

Mong konufólk feldu tár við hesi orð, og við teimum í ørum villskapi leikandi boða-brotunum fyrri eyga og brimbuldrinum dun-andi í oyrunum og óhugna í hjartanum av at hava sæð deyðans feigdarleik á fjørð-inum fýsti flestu monnum, sum væl skiljan-di er, lítið at seta lívið í veð í slikum døpr-um umstøðum.

Hin gamla mannsins í hesum veruleika-num beiska skilagóðu orð læt Pól tó ikki við seg koma, ikki tí, hann dugði helst bet-ur enn nakar annar við sínum vitbjarta lyndi at skilja tann hótandi ótta, ið lá aftan-fyrri hesa ávaring; men hann hevði eitt so ókúgandi sjálvált, hóast hann ikki var nakar religiøs maður, og hevði so ofta við deyðanum fyrri eygunum sett lívið í váða og vunnid, at hann helt seg til eisini at fremja henda — eftir flestra manna metan — skilaleysa bardaga við havsins veldi. Tí tók hann aftur til at eggja til ferðar og segði treystliga: »Teir koma ikki aftur úr Hólmi-num, um vit so øll leggjast at gráta og biðja, tað kunna konufólkini gera, men nú ræður um manshjálpi til Guds hjálp. Koma vit fram sum Sjúður um váðaløgn ella falla undir royndum at bjarga teimum har-úti, — og hann peikaði út í Hólmin, — so vil minnið um menskar menn lýsa yvir landið og longur og liva saman við toftun-um, so longi ein steinur er eftir av Sumba. Men gera vit sum Gunnar kongur, ið vendi sínum hesti undan, hana skuldi á bálið halda, og lata teir doyggja fyrri durunum, tá liva vit eftir við skommuni og iðring um ikki at hava vágað tað itarsta og evsta. Men eg ivist ikki í, at vit eru førir at koma fram hesa ferð, sum vit eru farnir hepnir um boðar, brim og berg so manga vandaferð áður — um vit bera skjótt at — og minnst á orðafellið, at eyðnan skinnur á djarvar menn.«

Flestir av teimum ungu søgdu seg nú at

Seinasti hósdagur í Sumbiarfyrri, vit síggja bygðina í baksýni. Hendan dagin høvdu sumbingar ikki fýrt fyrri at leggja á fjørðin, men ørvisi var 4. nóvember 1890. Mynd: Kalmar

vera fúsar til ferðar við honum, og bað hann nakrar av teimum monnum, ið har vóru staddir, fara eftir bjargatogum og hin-ar at skunda sær at draga »Hvita«, so nevndur eftir litinum á ovasta borði, eitt tiggjumannafar eftir førimumi, men bert við átta røðum, úr neystinum á Mølini og út í Pollin — eitt strekki einar 700 metrar — ið var einasta stað, har kanska hugsingur var um at flota báti og sleppa heilir frá landi. Sjálvur fór hann við skund til Hargar at heilsa konu og børnum og skipa fyrri, um hann ikki vann heilur heim av hesari ódnar-ferð.

Hesin bátur »Hviti« hevði eina forsøgu, sum kanska er verd at nevna í hesum við-fangi. Tað var ikki ætlanin av hinum tiltik-na bátasmíðinum og grundaranum av handilshúsinum »Løðhamar« Hans Jacob Hjelms á Løðhamri í Vági, at Pól og hans-ara menn, skuldu ognast »Hvita«. Hans Jakup hevði bygt hann av einlistum til ritt-meistarán, ið var hægri hond hjá svensku aðalkvinnu frk. von Post, sum keypt hevði kolarættindi fransmanna í Suðuroy. Kost-naðurin hevði minni at týða fyrri rittmeister-an enn at fáa ein úrválsbát. Samstundis høvdu fleiri sumbingar við Póli uppi á Kviggj á odda biðid Hans Jakup gera teim-um eitt átta mannafar, og teir høvdu latið tilfarið til siggið, flættad úr ull, til bátin. So kom grind í Vági. Pól og felagar hans høvdu frætt, at Hans Jakup hevði bót standandi líðnan at fara úr barkastokki; teir høvdu tí árar við sær til Vágs, og í grindaðini ryktu teir bátin úr barkastokki og lögdu í drápið. Hans Jakup var ikki blíður um henda atburð, men tá ið sumb-ingarnir, ið vóru heilt ovfarnir yvir hetta snotiliga far, mintu hann á, at tað var teirra siggi, ið nýtt var til bátin, og at teir vóru glaðir við at gjalda meira fyrri hann, enn vanligir kostnaðar var, komu teir til sættis í øllum góðum, og rittmeisterin mátti biða eftir nýggjum báti. Betri fjalir vóru ikki samanslignar, søgdu teir, sum ognast »Hvita«.

Pól gjørði seg skjótt leysan frá húsum aftur, men tá kravdi sonur hansara, seinni kendur sum Dánjal í Kvítni, at hann skuldi við; hann var bert 16 ár av aldri, men full-vandur maður allar vegir, hevði ród út frá áttanda ári. Men tá segði Pól: »Nei sonur-

in, tú skalt ikki við. Tað er sjálvaldað, at eg fari, men komi eg ikki aftur, skalt tú halda virki mitt fram og óttaleysur treða míni spor og verða verja móður tinar og ungu brøður tina«. Og hann helt so oman Hargabø í Pollin, har »Hviti« nú stóð á bakkanum, og hvør sál í bygðini, sum gongufør var, var harhája.

Nú var at manna bátin, og Pól tók við teimum fyrstu, ið buðu seg fram — flestir eigarar í »Hvita«; fleiri aðrir vóru fúsir til ferða, men bert sjálvur áttandi vildi hann vera í hesari váðaferð. Tey avvarðandi konufólkini og flest onnur, ið væl skildu vandan, grótu, men bert onk. kona ella mamma eggjaði sínum frá at leypa ókravdir í deyðan, tí tær sóu jú, at ikki var farandi á fjørðin, men Pól bað fáa tær burt, tí hann visti, hvørja ávirkan hetta kundi hava á hansara menn, sum nú kravdu at nýta alla ta sálarstyrki og mandsirvi, ið teir áttu. Tá kom túmstast Johan Rikard, skyldmaður og gullssonur Pól, ein stak brøgdligur maður, ið hevði verið burturstaddur, skóleysur og einklaðdur rennandi oman bœin og lukkaðist at vera millum teir fyrstu, sum bjóðaðu sær til ferðar; genta hansara hekk um hálsin á honum og græt og bønadi hann um ikki at fara, tí tað var tann vissi deyði, men hann segði: »Jú, eg skal fylgja Póli, hvussu vikir og vendir; farist eg, so spill ikki tina framtíð við at syrgja um meg, men fá tær ein góðan mann istaðin«, og hann mynti hana og sleit seg leysan, og sagt er, at hon svimaði. Hann bað hini hjálpa henni og ugga hana og fór so fram til bátin. — Hann var eins og Høgni, tá hann segði: »Gleðiliga eg Gunnar kongi skal í deyðan fylgja«.

Drúga tíð máttu teir biða ólöginu av, ið brutu javnt við bakkatromina viðhvørt, so skúmrókið stóð í grasið; so umsiður var tað, sum brotist maktadust og hvíldu á fyrri at menna seg aftur til nýggjan dystaleik móti forðandi bergi og bakka, ið tvørstøyt-tu tey hvørja ferð aftur í havið.

Pollurin var sum ein stórur hylur, hvørja ferð brotini fyltu hann, har sjógvurin mól í klingur eina løtu og so eins og støðgaði, á, áðrenn útdrátturin byrjaði. At draga bátin oman í Kósina var ikki ráðiligt, tí óvantað ólögr kundu sum eitt skot beina fyrri bæði báti og monnum. Teir bundu tí bjargatog-ini á bátin, tí ongin rættur dráttur var

gjøgnum bakkan tá, fyrri, so skjótt líkindi vóru, at lina hann niður av hæddini oman-fyrri Keypmannsstovuna og so lata hann fylgja á útdráttinum oman í Kósina. Nógv er ørvisi í Pollinum í dag, enn tað var tá.

So tóktist stundin at vera komin, og bað Pól sínar menn leypa inn og hinar skjóta bátin á flot; tað mátti verða sum eftir ein-um eldi, og sjálvur sat hann á stokkinum at seta bátin frá, um hann skuldi bera við helluna á omanferðini, og hinir hildu fri við árunum; men hetta váðaverkið eydnaðist til fulnar, og »Hviti« fleyt brátt í Kósini; men nú vóru bert fimm menn innanborða, hinir triggir, ið hildu í stavnatogið, høvdu ikki lukkast við í bátin. Tá reistust aftur ólöginu av tí versta á Sundinum, og onnur komu troðkandi inn gjøgnum trongan millum skerid við Kósina og Nónklet so bráðliga, at Pól, tá ið hann sá hetta mikla feigdar-brot, sum trongt saman stakk seg upp í meira enn tiggju favna hædd, holva seg framyvir stutt frá bátinum fyrri so við orl-andi veldi at falla niður yvir Kósina og allan Pollin, og tað hevði verið teirra vissi deyði, sprakk hann aftan úr rong við knívi í hendi og kvetti stavnatogið av, og teir lögdu í somu vending eystur undir Kviggjaskerid, ið livdi móti tí versta av ólögunum, og hinir triggir, ið ovseinir høvdu verið, máttu skunda sær fyrri lívinum niðan á hæddina uppi eystan fyrri Pollin.

Pól hvørki kundi ella vildi vága at leggja inn aftur í Kósina, nú hann langt um leingi var leysur frá landi; nú skuldi haldast fram, verði so sum tað vildi. Meðan hann áður ikki hevði hildið tað neyðugt at hava stýris-mann, tá átta skuldu rógva, var ferðina á bátinum nú, hann bert var sjálvur fimti, so lítill, at hann setti seg sjálvan við fastastýrið fyrri at gera »Hvita« knappar í vendingini, tá neyðugt var at leggja hann bráðliga upp móti brotinum.

Orð: Pól F. Joensen.

Framhald